

Kwekerij Ninabel

Walhalla voor insecten

Met de insecten gaat het niet goed, behalve als ze Kwekerij Ninabel met aangrenzende tuin hebben ontdekt. Hier draait alles om natuurvriendelijk gekweekte dracht- en/of waardplanten. Marijke Akerboom beschouwt haar terrein als een kijk- en educatietuin. ‘Iedereen is hier aangenaam verrast door de hoeveelheid en diversiteit aan insecten.’ Ze geeft tijdens een rondwandeling uitleg en ruimt ze misverstanden uit de weg.

TEKST EN FOTOGRAFIE **EMIEL VAN DEN BERG**

Stachys sylvatica

Akkerdisteldansvlieg op Knautia arvensis

Rups van Nachtpauwoog

Gewone wesp op Angelica gigas

Dagpauwoog op Aster

Rups oranjetipje op zaden van Hesperis matronalis

Rupsen wilgenstippelmot

Circium palustre

We kunnen er inmiddels niet meer omheen: het gaat slecht met de insecten. Bijna elk 'groenboek' schrijft erover, veel gemeentes hebben het op hun agenda staan en ook op scholen is het een actueel thema. Supermarktketen Lidl probeerde er met hun commerciële 'achtertuin-mini's' zelfs een slaatje uit te slaan en in tuincentra struikelt de bezoeker over planten met etiketten waarop insecten prijken, de indruk wekkende dat al die planten de insectenwereld daadwerkelijk veraangenamen terwijl een deel ervan nog altijd met destructieve bestrijdingsmiddelen wordt gekweekt. Dat het slecht gaat met de insecten is zogezegd alom bekend, maar wat je nou het beste kunt doen om ze echt te helpen blijft gissen. Totdat je Kwekerij Ninabel binnenloopt...

Wie de kwekerij plus tuin bezoekt, is in een mum van tijd overtuigd van het succes van de hier gekweekte dracht- en waardplanten. 'Mijn tuin beschouw ik als een kijk- en educatietuin, iedereen is aangenaam verrast door de hoeveelheid en diversiteit aan insecten hier', vertelt Marijke Akerboom. Op elke plant is wel een insect – of een eitje, of een larve – te zien, soms minuscuul klein. Gelukkig loopt Marijke graag mee om ze aan te wijzen. Marijke houdt van de natuur en als IVN Natuurgids raakte ze alsmaar bekender met de problematiek rondom de verdwijnende insecten. 'Daarom begon ik deze kwekerij met enkel planten die insecten blij maken.' Lid worden van Wilde Weelde was een logische vervolgstap, zo kreeg ze toegang tot een netwerk van mensen die hetzelfde nastreven en was er de mogelijkheid om nog meer kennis te vergaren. 'Wilde Weelde is geen keurmerk, maar staat wel ergens voor. Lid zijn, verstevigt je positie.'

INHEEMS EN GECULTIVEERD

Inmiddels heeft Kwekerij Ninabel zich gevestigd. Alles draait hier om natuurvriendelijk gekweekte vaste planten die als dracht- of waardplant dienen. Drachtplanten leveren nectar en stuifmeel. Veel insecten hebben naast nectar stuifmeel nodig als voedsel, bijvoorbeeld hommels, honingbijen en solitaire bijen verzamelen stuifmeel voor het voeden van hun larven. Vlinders hebben daarnaast waardplanten nodig, een vlinder legt er haar eitjes op waarna rupsen zich met die plant voeden. 'Als je graag vlinders ziet, kun je niet anders dan ook rupsen ruimte bieden.' Om haar bedrijf overzichtelijk te houden, heeft Marijke zich beperkt tot vaste planten, echter bij een insectenvriendelijke tuin spelen bollen, eenjarigen, heesters en bomen natuurlijk ook een rol. 'Daarvoor bestaan andere kwekerijen, het aanbod groeit.' Uiteraard is er binnen haar sortiment ruim keuze in inheemse planten, naast een aantal gecultiveerde planten. Over beide groepen heeft ze een duidelijke visie.

Over inheemse planten legt Marijke uit dat, als je het voor honderd procent voor de insecten – lees: biodiversiteit – wilt doen, het helemaal om inheems moet gaan. Daarna volgt meteen de vraag wat inheems precies inhoudt. 'Lastig begrip. In Limburg heb je een heel andere biotoop dan in Friesland en wat hier in het Groningse Boerakker inheems is, groeit even verderop ook in Duitsland. Waar leg je een grens?' In plaats van over inheems heeft ze het liever over planten die van nature in de directe omgeving voorkomen. Daarnaast vertelt ze dat in het gangbare aanbod van vaste planten veel inheemse soorten zitten. 'Voor veel mensen is dit onbekend.' Er volgen voorbeelden als *Succisa pratensis*, *Knautia arvensis*, diverse *Campanula*-soorten en *Astrantia major*. Van die laatste bijvoorbeeld zijn veelal gecultiveerde selecties verkrijgbaar, met bijvoorbeeld grotere bloemen of een onderscheidende kleur. 'Of die allemaal bevorderlijk zijn voor de biodiversiteit verschilt per cultivar. Soms levert een cultivar in op de productie van nectar en stuifmeel, dan is deze voor insecten uiteraard minder interessant.'

EXOTEN EN GENERALISTEN

Zo is het tweede onderwerp aangesneden: het gebruik van gecultiveerde planten. Van inheemse soorten probeert Marijke bij voorkeur cultivars te nemen met dezelfde, voor insecten aantrekkelijke eigenschappen als de soort. 'Veel weet ik inmiddels uit ervaring, maar ook uit boeken van bijvoorbeeld Arie Koster die een specialist is als het gaat om wilde bijen. De Vlinderstichting heeft eveneens veel info.' Uiteindelijk blijkt dat er meer mogelijk is dan men in eerste instantie denkt. 'Uitgangspunt blijft echter om voor de regiogebonden soorten te kiezen, die zich thuis voelen op de aanwezige grondsoort.'

Automatisch komt een ander verwarrend begrip aan bod: exoten. Passen deze wel of niet in een insectenvriendelijke tuin? Marijke legt uit dat er nogal wat insecten zijn die afhankelijk zijn van één specifieke plant. Het insect heeft zich door de tijd aangepast aan de bloem en/of plant en vice versa, ze kunnen niet zonder elkaar. Bijvoorbeeld het pimpernelblauwtje heeft als enige waardplant *Sanguisorba officinalis*. 'Met deze groep insecten gaat het heel slecht en daarom ontkom je er niet aan om soms voor een specifieke inheemse plant te kiezen.' Echter, er zijn ook nogal wat insecten die zich hebben aangepast aan een bepaalde bloemvorm. De groep van klokjesbijen bijvoorbeeld

vliegt op alle *Campanula*, ook op die uit verre regio's en ook op cultivars. Weer andere insecten richten zich op alle bloemen uit bijvoorbeeld de composietenfamilie, dan wordt het nog makkelijker want die zijn er immers veel. Tot slot zijn er de generalisten zoals de circa driehonderdvijftig verschillende soorten zweefvliegen. 'Die vliegen overal op, ook op niet-inheemse planten, als ze maar nectar en stuifmeel leveren.' Een goede heester voor generalisten is bijvoorbeeld de 'exotische' vlinderstruik, een enorme nectarleverancier. Voorbeelden van vaste planten die generalisten graag bezoeken, zijn *Echinacea purpurea* en *Agastache*-soorten.

Wat Marijke uiteindelijk doet als ze een beplantingsplan maakt voor een plek in Nederland, is kijken naar welke insecten daar voorkomen en welke specifieke planten daarvoor nodig zijn. 'Bijvoorbeeld de knautiabij, waarmee het heel slecht gaat, heeft *Knautia* nodig. Het heeft dan alleen maar zin om hier rekening mee te houden op plaatsen waar deze bij voorkomt.'

Marijke Akerboom

STRAK OF NATUURLIJK ONTWERP

Is een natuurlijk ogende beplanting zoals hier rondom de kwekerij ook te verwezenlijken in een strak vormgegeven tuin? Het antwoord is helder: 'Voor dieren maakt het niets uit of de vormgeving rechtlijnig of organisch is.' Wie de voorkeur voor strak heeft, kiest bij hagen liefst wel de rijk bloeiende meidoorn of liguster in plaats van beuk of buxus. Ook wintergroene vuurdoorn is bruikbaar. 'Met bloemen én bessen en winterbeschutting voor vogels.' Bij bomen zijn bloesembomen als (sier)appel en (sier)peer geschikt – 'die worden ook in vorm gekweekt' – of de inheemse en eveneens als haagplant geschikte *Prunus spinosa*. 'Hoewel mensen liever *Prunus*-soorten kiezen met grote bloemen. Daarom heeft mixen mijn voorkeur, bijvoorbeeld een inheemse *Prunus spinosa* naast een solitaire grootbloemige *Magnolia*.' Ook bloeiende (knot)wilgen zijn goede insectenbomen en uiteraard is de linde goed, die kent diversiteit van groot tot klein en alles is te snoeien. Bij gazon adviseert Marijke om de traditionele gedachten los te laten. 'Maai niet constant heel kort, hoger gras geeft extra ruimte aan insecten. En aanvaard bloeiende planten als madeliefje, brunel en paardenbloem.'

Graag legt Marijke nog uit dat inheemse planten zeker niet alleen in voorjaar en vroege zomer mooi zijn. 'De latere bloeiers zijn onbekend, simpelweg omdat we in Nederland alles in juni maaien.' Ze noemt *Centaurea jacea*, *Inula britannica*, *Sanguisorba officinalis*, *Solidago virgaurea*, *Lythrum salicaria* en *Eupatorium cannabinum*. 'De natuur heeft geregeld dat er steeds wat bloeit. Klimop is de laatste, die zit in oktober vol insecten.' Het gebruik van andere wintergroene planten is uiteraard bevorderlijk. 'Liefst inheems, zoals hulst en liguster.'

Om de tuin voor insecten jaarrond aantrekkelijk te maken, spelen er nog andere aspecten. Het traditionele winterklaar maken, is natuurlijk uit den boze. 'Laat alles liggen en versnipper dat in het voorjaar. Dat trekt insecten en andere dieren.' Van snoeihout maakt Marijke gestapelde takkenrillen. 'Broedgelegenheid voor vogels, een verstopplek voor egels en voeding voor insecten, in verterende boomstammen leven immers veel insectenlarven.' Dat stapelen kan rommelig, maar ook heel strak. 'Zo wordt het een ontwerpelement.' Hetzelfde geldt voor muurtjes, ze adviseert losjes stapelen in plaats van dichtmetselen. Ook bij bestrating ziet ze graag ruimtes tussen het materiaal. 'Driekwart van de wilde bijen en solitaire wespen nestelt in de zanderige ondergrond.' Tot slot is een composthoop wenselijk. 'Ook die zit vol leven.' Op haar website geeft Marijke nog veel meer informatie over dracht- en waardplanten. Ze biedt ze aan via haar website en op diverse plantenbeurzen. Daarnaast verzorgt ze lezingen en cursussen over diervriendelijk tuinieren. ❧

Informatie

Kwekerij Ninabel
Hoge Tilweg 47
9362 VC Boerakker (Gr)
ninabel.nl

Polemonium caeruleum

Distelvlinder op Veronicastrum

Rupsen van St. Jacobsvlinder op St. Jacobskruidkruid

Silene dioica

Symphytum officinale

Rups van Helmkruidvlinder

Kleine vos op Phuopsis stylosa

Pendelvlieg (achter) en bosbijvlieg op Valeriana officinalis